

[Cancerformer](#)

Prostatan är en del av det manliga könsorganet. Cancer i prostatan är den vanligaste formen av cancer i Sverige. Sjukdomen kan vara ärftlig men för de flesta går det inte att säga vad som orsakar prostatacancer. Det finns olika behandlingar. Ibland går det att vänta med behandling.

Prostatan är en körtel runt urinröret. Prostatan bildar vätska. Vätskan transporterar spermier vid en utlösning. Prostatan behöver hormonet testosteron för att växa och fungera. Testosteron bildas främst i testiklarna.

Prostatacancer är den vanligaste cancerformen i Sverige.

Sjukdomen innebär att en cancertumör har bildats i prostatan. Prostatan är en körtel som omger urinröret.

Först växer cancertumören bara inuti prostatan, ofta i de delar som ligger längst från urinröret. Då märker man inte av sjukdomen.

Det kan ta 10 till 15 år innan cancertumören sprider sig eller ger symtom. Hos en del kan sjukdomen utvecklas snabbare.

Om cancer fortsätter att utvecklas kan den sprida sig och bilda metastaser, till exempel i lymfkörtlarna, bäckenbenet eller nedre delen av ryggraden. Metastaser är samma sak som dottertumörer.

Om sjukdomen utvecklas mycket kan det bildas metastaser i andra organ, till exempel i levern och lungorna.

Läs mer om hur cancer uppstår: [Vad är cancer?](#)

Personer som är födda med [manliga könsorgan](#) kan få prostatacancer.

Även transkvinnor som har fått könsbeträffande kirurgi i underlivet kan få prostatacancer.

Det är vanligt att prostatacancer upptäcks i 70-årsåldern, eller tidigare om den är ärftlig. Det är ovanligt att få prostatacancer före 50 års ålder.

Oftast går det inte att säga vad prostatacancer beror på. Men ungefär var tjugonde person med sjukdomen har en ärftligt ökad risk för cancer i prostatan.

När sjukdomen börjar märkas är det vanligt med ett eller flera av följande symtom:

- Du behöver kissa ofta.
- När du vill kissa dröjer det innan urinen kommer.
-

Du har svag urinstråle.

- Det finns blod i urinen.
- Det gör ont i skelettet, till exempel runt höfterna.

En del känner sig också trötta eller tappat matlusten så att de minskar i vikt.

Symtomen kan ha andra orsaker än prostatacancer. Besvär med att kissa kan till exempel bero på en [godartad förstoring av prostatakörteln](#), som är vanligt hos personer över 60 år.

[Kontakta en vårdcentral](#) om du har symtom, eller om du inte har symtom men vill lämna ett [PSA-prov](#).

Om det är helg kan du vänta tills det blir vardag. Du kan kontakta de flesta mottagningar genom att [toggga in](#).

Ring telefonnummer 1177 om du vill ha [sjukvårdsrådgivning](#). Då kan du få hjälp att bedöma symtom eller hjälp med var du kan söka vård.

Kontakta en vårdcentral så snart som möjligt om du har blod i urinen. Du behöver inte söka vård någon annanstans om det är stängt. Vänta tills vårdcentralen öppnar.

Genom [Min vårdplan](#) har du möjlighet att vara delaktig i din vård. Du får svar på frågor som är viktiga för dig om din utredning, behandling, uppföljning eller [rehabilitering](#).

Du utreds enligt ett standardiserat vårdförlopp om ditt PSA-värde är förhöjt, eller om läkaren har starka skäl att tro att du har prostatacancer.

[Standardiserade vårdförlopp](#) är ett sätt att organisera utredningen så att det går så snabbt som möjligt att bli undersökt och få svar på de undersökningar som behövs.

Här får du veta mer om några undersökningar som kan behövas för att ta reda på om du har prostatacancer.

[PSA kan mätas med ett blodprov](#). PSA är ett protein som bildas i prostatan. Förhöjda värden av PSA kan vara ett tecken på att det finns en cancertumör i prostatan. Men det kan också ha andra orsaker, till exempel en [godartad prostataförstoring](#) eller en infektion i prostatan.

Läkaren kan känna om prostatan är förändrad genom att föra in ett finger i ändtarmen och trycka lite. Du kan ligga eller stå. Undersökningen går snabbt och gör inte ont. Läkaren använder handskar.

Du kan bli undersökt med [magnetkamera](#) om PSA-värdet är förhöjt. Då går det att se om det finns någon förändring som behöver undersökas mer

Du behöver lämna vävnadsprov om det finns förändringar i prostatan. Vävnadsproven gör att läkaren kan säga säkert om det är en cancertumör, och beräkna cancertumörens så kallade Gleasonsumma. Det är ett mått på hur allvarlig canceren är och hur snabbt canceren växer. Vävnadsprov kallas också biopsi.

Läs mer om [vävnadsprov från prostatan](#).

Du som har prostatacancer kan behöva bli undersökt för att se om sjukdomen har spridit sig till skelettet.

Du får en spruta med en liten dos radioaktivt läkemedel. Läkemedlet gör att går att se om det finns skador i skelettet som kan bero på cancer. Det syns när du undersöks med en så kallad gammakamera. Det radioaktiva läkemedlet försvinner ur kroppen efter några timmar.

När du lämnar prov i vården sparas en del prov i en biobank. Prover sparas för att din vård ska bli så bra och säker som möjligt. Läs om [prov i vården som sparas](#).

Prostatacancer kan behandlas med operation, strålbehandling och olika slags läkemedel. Vad som blir bäst för dig beror bland annat på hur stor cancertumören är, om den har spridit sig, hur du mår i övrigt och vad du själv vill.

Det kan verka bäst att få behandling så att du blir av med sjukdomen genast, om du har möjlighet att välja det. Men sådan behandling har risk för biverkningar.

Du kan till exempel få nedsatt sexlust, nedsatt förmåga att få stånd och få besvär med att det läcker urin. Biverkningarna kan lindras med tiden och det finns hjälp att få. Men för en del blir biverkningarna bestående.

Det är vanligt att det finns tid att bestämma sig, utan att det ökar risken med sjukdomen. Prostatacancer utvecklas ofta långsamt.

Ibland går det att vänta med behandlingen.

Prata med läkaren.

Prata också med din partner eller annan viktig närstående, om du har det. De kan vara ditt stöd, och ditt beslut kan påverka även deras liv.

Läs mer längre ner på sidan: [Påverka och delta i din vård](#).

Du kan vänta med behandling om det är liten risk att sjukdomen blir allvarlig.

Du som har möjlighet att vänta med behandling kan i stället få komma på regelbundna undersökningar. Det kallas aktiv monitorering.

De flesta blir undersökta var sjätte månad. Då får du [lämna PSA-prov](#). Läkaren känner på prostatan genom ändtarmen.

Du kan också behöva bli undersökt med [magnetkamera](#) och sedan lämna nya [vävnadsprov](#).

Det går att få behandling för att bli av med sjukdomen om undersökningarna visar att cancertumören börjar utvecklas.

En del väljer att avstå från de upprepade undersökningarna och vänta med behandling tills de själva märker av sjukdomen.

Det kan vara ett alternativ om du och läkaren tror att du hinner dö av hög ålder eller andra orsaker innan prostatacancer blir allvarlig.

Om du får symtom kan du få behandling som saktar ner sjukdomen, ibland i flera år.

Läs mer längre ner på sidan: [Behandling mot hormonet testosteron](#).

Du kan bli opererad för att bli av med sjukdomen om du mår bra och cancer inte har spridit sig.

Läs mer om operationen som kallas [radikal prostatektomi](#).

Operationen kan försämra din förmåga att få stånd. En del får besvär med att det läcker urin, eller med svullnader i benen. Besvären kan lindras med tiden, och det finns hjälp att få.

Läs mer längre ner på sidan: [Hur kan livet påverkas av prostatacancer?](#)

[Strålbehandling](#) ger samma chans som en operation att bli av med sjukdomen. Det finns yttre och inre strålbehandling.

Du kan få yttre strålbehandling i stället för att bli opererad, till exempel om du har någon annan allvarlig sjukdom. Yttre strålbehandling innebär att du får strålningen från en apparat som är riktad mot dig.

Det är vanligt att få behandling en gång varje dag, fem dagar i veckan. Hela behandlingen pågår i två till fyra veckor. Varje behandlingstillfälle tar några minuter och känns inte.

Du kan få inre strålbehandling om cancertumören är stor eller växer snabbt. Inre strålbehandling kallas också brachyterapi, och innebär att man får behandlingen inifrån prostatan. Då går det att få högre stråldoser utan att den friska kroppsvävnaden påverkas så mycket.

Innan behandlingen börjar [sövs](#) du, eller får [ryggbedövning](#). Sedan för läkaren in nålar genom huden mellan pungen och ändtarmsöppningen, och vidare in i prostatan.

Du får strålbehandlingen från en strålkälla som läkaren för in genom nålarna. Behandlingen tar ungefär 20 minuter. Sedan tar läkaren ut strålkällan och nålarna.

Efter två veckor får behandlingen en gång till.

Om man ska få inre strålbehandling brukar man också behöva yttre strålbehandling.

Det är vanligt med behandling mot hormonet testosteron före och efter strålbehandlingen.

Läs mer längre ner på sidan: [Behandling mot hormonet testosteron](#).

Innan behandlingen börjar kan läkaren behöva ta reda på om cancer har spridit sig till lymfkörtlarna. Du kan till exempel bli undersökt med [PET-kamera](#) eller [datortomografi](#).

Det är vanligt att några millimeterstora guldmarkörer behöver föras in i prostatan. De är markörer som gör det lättare att rikta strålningen precis rätt.

Du får [lokalbedövning](#). Därefter förs guldmarkörerna in med en nål. Det går till ungefär som när läkaren tar ett [vävnadsprov från prostatan](#).

Guldmarkörerna behöver bara föras in vid ett tillfälle. De behöver inte tas bort när du är färdigbehandlad.

All strålbehandling kan göra att det blir svårare att få stånd. En del får besvär med urinen eller avföringen.

Biverkningarna kan komma efter ett tag. Det finns hjälp att få.

Läs mer längre ner på sidan: [Hur kan livet påverkas av prostatacancer?](#)

När behandlingen är klar behöver man komma på uppföljande besök i upp till tio år. Då blir man undersökt och får lämna blodprov för att se om cancer är på väg tillbaka. De första åren får man komma några gånger om året, sedan brukar det räcka med en till två gånger om året.

Det kallas återfall om cancersjukdomen kommer tillbaka. Det kan gå att bli av med cancer igen om det är en liten tumör och den inte har spridit sig. Du kan behöva en annan behandling än tidigare.

Men det är vanligt att det inte går att bli av med sjukdomen. Då kan man få behandling som saktar ner sjukdomen i stället, bland annat med hjälp av läkemedel mot hormonet testosteron.

Prostatacancer behöver testosteron för att kunna växa. Det är ett hormon som främst tillverkas i testiklarna.

Det finns olika läkemedel som motverkar testosteronet, eller gör så att det inte kan bildas i kroppen. Läkemedlen får man som tabletter eller sprutor, och oftast tillsammans med annan behandling.

Det är ovanligt att behöva operera bort testiklarna för att bli av med testosteronet.

Läkemedel mot testosteron kan vara en del av behandlingen för att bli av med sjukdomen, till exempel om man ska få strålbehandling. Utan testosteron krymper tumören och cancercellerna blir känsligare för strålbehandlingen. Det är vanligt att behöva behandling mot testosteron i tre år.

Läkemedel mot testosteron kan göra att sjukdomen utvecklas långsammare, även om den inte går att bli av med. Då brukar man också få läkemedel med till exempel [cytostatika](#). Det är samma sak som cellgifter.

Behandlingen kan göra att det går att leva många år med prostatacancer som har spridit sig.

När kroppen slutar att tillverka testosteron får man biverkningar. Det är till exempel vanligt att inte ha någon sexlust och att det blir svårt att få stånd. Orken kan minska, och du kan öka i vikt.

Det finns ofta bra möjligheter att lindra biverkningarna.

Läs mer längre ner på sidan: [Hur kan livet påverkas av prostatacancer?](#)

Om man får läkemedel med så kallade antihormoner, så fortsätter kroppen att tillverka testosteron. Då är biverkningarna lindrigare. Bröstkörtlarna kan börja växa och göra lite ont men det går att förebygga med strålbehandling mot bröstet.

Hur mycket ditt liv förändras beror på hur sjukdomen utvecklas, vilken behandling du får och hur du mår i övrigt.

Det kan kännas jobbigt i perioder. Det är vanligt att det känns bättre med tiden. En del känner sig sårbara och oroliga länge efter att behandlingen är klar. Du kan känna så även om du inte behöver någon behandling.

Läs mer om [hjälp med tankar och känslor vid cancer](#).

Du mår bättre, blir starkare och mindre trött om du [rör på dig](#) så mycket du orkar.

Välj en fysisk aktivitet som du trivs med och känner att du klarar av. Träna gärna både konditionen och musklerna.

Du kan få hjälp och råd om du behöver. Läs mer om [fysisk aktivitet och fysioterapi vid cancer](#).

Det är vanligt att känna sig mycket trött. Vila när du behöver, men ta hellre flera korta pauser än att vila länge.

Läs mer om [trötthet vid sjukdom – fatigue](#).

Försök att [äta så att du mår bra](#). Du som får behandling mot testosteron behöver få i dig extra av livsmedel som stärker skelettet. Läs mer om [benskörhet](#).

Sexlivet kan påverkas på olika sätt.

Sexlusten kan påverkas av många orsaker. Du kan känna annorlunda inför din kropp. Du kan vara trött, ha ont eller oroas över din situation. Behandling mot testosteron kan också göra att lusten minskar.

Läs mer om vad du kan göra själv och vilken hjälp som finns att få: [Cancer och sexualitet](#).

Det kan bli svårare att få stånd, oavsett behandling. Om du har en partner kan det kännas bättre att prata om svårigheterna.

Det finns också olika läkemedel, hjälpmedel och andra behandlingar för att förbättra förmågan att få stånd. Läs mer på sidan [Svårt att få stånd](#).

Tarmen kan ha blivit känsligare om du har fått strålbehandling. Då kan det vara svårare att ha omslutande analsex. Läs mer längre ner på sidan: Hjälp om du har besvär med urin eller avföring.

Förmågan att få orgasm påverkas inte men det kan kännas annorlunda. Efter strålbehandling kan det göra ont en kort stund när man får orgasm.

Efter en operation har du inte längre någon sädesvätska och kan inte få utlösning. Det kan komma lite urin, men det är oskadligt både för dig och även för en partner.

Efter strålbehandling kan det komma mindre med sädesvätska. För en del kan den försvinna helt efter en tid.

Man kan bli kissnödig oftare än tidigare efter en operation eller strålbehandling. Man kan också få besvär med att det läcker urin.

Strålbehandling kan även påverka ändtarmen. En del får besvär med diarré eller att det läcker avföring.

De flesta har med tiden inte så stora besvär. Men för dig som har fått strålbehandling kan besvären också öka eller uppstå först efter några år.

Det är viktigt att du tränar bäckenbotten där musklerna finns som hjälper dig att knipa.

Läs mer om vilken hjälp som finns vid [urininkontinens](#) eller [avföringsinkontinens](#).

Man kan få svullnader i benen och underlivet om lymfkörtlarna har tagits bort. Det kallas lymfödem. Det finns bra hjälp att få.

Läs mer om [lymfödem](#).

Du ska få vara delaktig i din vård. För att kunna vara det behöver du [förstå informationen](#) som du får av vårdpersonalen. Ställ frågor om det behövs. Du ska till exempel få information om behandlingsalternativ och [hur länge du kan behöva vänta på vård](#).

Du har möjlighet att [få hjälp av en tolk om du inte pratar svenska](#). Du har också [möjlighet att få hjälp av en tolk om du till exempel har en hörselnedsättning](#).

Du kan få en [ny medicinsk bedömning](#) av en annan läkare, om du har en livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom. Att få en annan läkares bedömning kan hjälpa dig om du exempelvis är osäker på vilken vård eller behandling som är bäst för dig.

Det finns många olika sätt att reagera på [att få ett cancerbesked](#). Du kan behöva gott om tid att prata med din läkare och annan vårdpersonal om vad beskedet innebär.

Låt gärna en närstående följa med dig, om det är möjligt. Din närstående kan vara ett stöd och hjälpa till att minnas vad som sas vid vårdbesöket.

På många sjukhus finns särskilda [kontaktsjuksköterskor](#) som kan ge stöd och hjälpa till med olika praktiska saker.

Du kan även prata med sjukhusets kurator.

Det kan gå att ordna så att du får träffa någon som har fått samma behandling som du ska få. Fråga läkaren eller kontaktsjuksköterskan om de kan hjälpa till.

Du kan kontakta Cancerrådgivningen, Cancerfonden eller till exempel en patientförening. Här hittar du kontaktuppgifter och kan läsa [mer om hur du kan få råd och stöd vid cancer](#).

Många tycker det känns lättare när behandlingen väl har börjat och de vet vad som ska hända.

Ett minderårigt barn har rätt att få information och stöd utifrån sitt eget behov om en närstående är sjuk.

Ofta är det bra att göra barn så delaktiga som möjligt, oavsett deras ålder. Det betyder inte att du måste berätta allt.

Läs mer om [att prata med barn när en närstående är allvarligt sjuk](#)

Det kan kännas svårt att vara närstående till någon som är allvarligt sjuk.

[Här får du råd om hur du kan hantera situationen och vilken hjälp du kan få](#)

Du kan också prata med [kontaktsjuksköterskan](#) om du är närstående och behöver stöd.

- 🔗 [Min vårdplan – ditt stöd för delaktighet och trygghet i cancervården](#)

-
- 🔗 [Nationella vårdprogrammet för prostatacancer](#)
 - 🔗 [Nationella kvalitetsregistret för prostatacancer](#)

Senast uppdaterad:

2023-02-21

Redaktör:

Susanna Schultz, 1177.se, nationella redaktionen

Granskare:

Jan-Erik Damberg, professor i urologi, Sahlgrenska Akademien, Universitetssjukhuset, Göteborg

Illustratör:

Kari Toverud, certifierad medicinsk illustratör

Promenader är ett bra sätt att träna sin kondition. Genom att gå med stavar kan du träna din kondition ytterligare. Samtidigt stärker du dina muskler i överkroppen och ditt skelett.

Cancer kan påverka din sexualitet på olika sätt. Tankar och känslor eller biverkningar av behandlingen kan förändra hur du trivs med dig själv eller med andra. Du kan också få svårare att ha sex på samma sätt som förut. Ofta går det att stärka lusten och förmågan att ha sex.

För att logga in på 1177 behöver du ha ett svenskt personnummer och en e-legitimation. Du kan använda BankID eller Freja+.

På 1177.se får du råd om hälsa och information om sjukdomar och vilka mottagningar du kan kontakta. Logga in för att läsa din journal och göra dina vårdärenden. Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt. 1177 ger dig råd när du vill må bättre.

I

I

[Behandling av personuppgifter](#)

[Hantering av kakor](#)

[Inställningar för kakor](#)

1177 – en tjänst från [Inera](#).